

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2024.17

УДК 343.359.9

Р.В. ПЕРЕЛИГІНА, О.О. ПОНОМАРЬОВ

*Раїса Володимирівна Перелигіна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Київського університету права НАН України**

ORCID: 0000-0002-3798-0861

*Олександр Олександрович Пономарьов, аспірант Київського університету права НАН України***

ORCID: 0000-0001-2345-6789

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧ ТОВАРІВ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ДЕРЖАВНОМУ ЕКСПОРТНОМУ КОНТРОЛЮ

Анотація

У статті наголошено, що порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, які підлягають державному експортному контролю, зумовлює загрозу безпосередньо національній безпеці самої держави.

Визначено критерії, які слугують мірилом соціальної обумовленості криміналізації порушення порядку здійснення міжнародних передач таких товарів. Виділено групи чинників, що впливають на криміналізацію. Здійснено огляд підстав кримінально-правової заборони, що служать об'єктивними передумовами її встановлення. Проаналізовано матеріали судової практики. Встановлено, що кримінальне порушення, передбачене ст. 333 КК України, не можна розглядати суто як міжнародне конвенційне, оскільки криміналізація порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, не є наслідком зобов'язань України по ратифікованих нею міжнародних договорах, за винятком окремих діянь, визначених Конвенцією про заборону розроблення, виробництва, накопичення й застосування хімічної зброї та про її знищення.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, підстави криміналізації, державний експортний контроль, національна безпека, порядок здійснення міжнародних передач товарів.

Abstract

Raisa Perelyhina, Oleksandr Ponomarev. Criminalization of violations of the procedure for carrying out international transfer of goods subject to state export control

The article emphasizes that violation of the procedure for international transfers of goods subject to state export control is a direct threat to the national security of the state itself. It is determined that state export control is a set of measures to control international transfers of goods, their use by a legal or physical person, carried out by the central executive body implementing state policy in the field of state export control, and other state bodies in order to ensure the protection of national security interests and in accordance with the international obligations of Ukraine.

The criteria that serve as a measure of the social conditionality of criminalization of violation of the procedure for international transfers of goods subject to state export control are determined. Groups of factors that influence criminalization are identified.

A literature review of the grounds for a criminal law prohibition that serve as objective prerequisites for its establishment is carried out. The criminalization of violations of the procedure for international transfers of goods subject to state export control is due to the construction of a system of effective measures to establish national control over activities related to the implementation of international transfers of goods subject to state export control, in particular, through enshrining in national legislation not only regulatory, but also protective norms.

© Р.В. Перелигіна, О.О. Пономарьов, 2024

* *Raisa Perelyhina, PhD in Law, Assistant Professor of the Department of Criminal Law and Procedure of the Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine*

** *Oleksandr Ponomarev, Postgraduate of Kyiv University of Law of NAS of Ukraine*

The materials of judicial practice have been analyzed. It has been established that the criminal offence provided for in Article 333 of the Criminal Code of Ukraine cannot be considered purely as an international convention one, since the criminalization of violations of the procedure for international transfers of goods subject to state export control is not a consequence of obligations taken by Ukraine under international treaties ratified by it, except for certain acts defined by the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction.

Keywords: criminal responsibility, grounds for criminalization, state export control, national security, procedure for international transfers of goods.

Постановка проблеми. Криміналізація порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, обумовлена побудовою системи ефективних заходів для встановлення національного контролю за діяльністю, пов'язаною зі здійсненням міжнародних передач таких товарів, зокрема внаслідок закріплення в національному законодавстві не лише регулятивних, а й охоронних норм. Ефективний експортний контроль за передачами товарів військового призначення та подвійного використання й наданням відповідних послуг у будь-якій державі становить один із засобів забезпечення національної безпеки та виконання міжнародних зобов'язань у сфері колективної міждержавної безпеки, що обумовлено такими чинниками, як міжнародний тероризм, виникнення квазідержавних територіальних утворень під контролем терористичних організацій і створення й активне залучення до збройних конфліктів приватних військових компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, пов'язані з кримінальною відповідальністю за порушення встановленого порядку здійснення міжнародних передач товарів, які підлягають державному експортному контролю, досліджували С.П. Галака, С.В. Грачов, О.М. Гришуткін, А.О. Данилевський, С.С. Мірошніченко, Р.С. Орловський, Г.М. Перепелиця, О.І. Плужник, Н.М. Скляр, С.І. Кондратов, О.І. Сівер, О.В. Шамара, С.С. Яценко. Водночас необхідно звернути увагу на обмежену кількість кримінально-правових досліджень і, як наслідок, наявність питань, які є дискусійними або недостатньо дослідженими. Вважаємо, що до таких питань можна віднести правову природу порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, соціальну обумовленість криміналізації цього діяння та співвідношення між діяннями, які мають наслідком адміністративну та кримінальну відповідальність, закордонний досвід регулювання кримінальної відповідальності порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, викладення ознак складу кримінального правопорушення, що розглядається, у кримінальному законі. Це обґрунтовує актуальність теми дослідження та важливість комплексного вивчення кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю.

Формулювання мети статті. Метою цієї наукової студії є аналіз підстав криміналізації порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, та практики призначення покарань за це кримінальне правопорушення.

Викладення основного матеріалу дослідження. Державний експортний контроль – це комплекс заходів щодо контролю за міжнародними передачами товарів, їхнім використанням юридичною чи фізичною особою, що здійснює центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, та іншими державними органами з метою забезпечення захисту інтересів національної безпеки та відповідно до міжнародних зобов'язань України. Зокрема, порушеннями вимог законодавства в галузі державного експортного контролю є: 1) здійснення міжнародних передач товарів без отримання в установленому порядку дозволів, висновків чи документів про гарантії або здійснення таких передач на підставі дозволів, висновків чи документів про гарантії, отриманих унаслідок подання підроблених документів чи документів, що містять недостовірні відомості; 2) укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів) щодо міжнародних передач будь-яких товарів або участь у їхньому виконанні в будь-який інший спосіб, ніж передбачений цим Законом, якщо суб'єкту господарювання стало відомо, що такі товари можуть бути використані іншою державою або іноземним суб'єктом господарської діяльності з метою створення зброї масового знищення чи засобів її доставляння; 3) здійснення міжнародної передачі товару, незважаючи на те, що суб'єктові господарювання стало відомо, що товар буде використано в інших цілях або іншим кінцевим споживачем, ніж це було визначено в зовнішньоекономічному договорі (контракті) чи пов'язаних з ним документах, на підставі яких було отримано дозвіл, висновок або міжнародний імпортерний сертифікат; 4) навмисне приховання відомостей, які мають значення для розв'язання питання про надання дозволу, висновку чи міжнародного імпортерного сертифіката; 5) здійснення міжнародних передач товарів з порушеннями умов, визначених у дозволах, висновках чи міжнародних імпортерних сертифікатах, зокрема після внесення без погодження із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, змін до зовнішньоекономічного договору (контракту), що стосуються найменувань і реквізитів експортерів, імпортерів, посередників і кінцевих споживачів, а також найменувань товарів, зобов'язань про їхнє кінцеве використання та надання відповідних документів про гарантії; 6) проведення переговорів, пов'язаних з укладенням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) щодо здійснення експорту товарів, на поставляння яких до відповідної іноземної держави встановлено часткове ембарго на підставі міжнародних зобов'язань України, без отримання відповідного позитивного висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю; 7) неподання або несвочасне подання центральному органу виконавчої влади, що реалізує держав-

ну політику у сфері державного експортного контролю, звітів і відповідних документів про підсумки проведення переговорів, зазначених у восьмому абзаці цієї статті, а також про фактично здійснені експорт та імпорту товарів на підставі отриманих дозволів, висновків чи міжнародних імпортерських сертифікатів, а також про використання цих товарів у заявлених цілях; 8) створення перешкод для виконання службових обов'язків посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, та інших державних органів, що здійснюють державний експортний контроль під час виконання ними своїх службових зобов'язань або невиконання законних вимог цих осіб; 9) безпідставна відмова в наданні інформації та документів, які вимагає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, або інший державний орган, що здійснює державний експортний контроль у межах своїх повноважень, їхнє навмисне викривлення або приховування; 10) навмисне знищення документів, пов'язаних з укладанням та виконанням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) щодо здійснення міжнародних передач товарів, на підставі яких були отримані дозволи, висновки чи міжнародні імпортерські сертифікати, до закінчення строку їхнього зберігання.

Кримінальна відповідальність становить вид юридичної відповідальності, який відтворює основні ознаки як соціальної, так і юридичної відповідальності, та має особливості здійснення правового впливу, що дають змогу відмежувати її від конституційної, адміністративної, процесуальної, цивільно-правової та інших видів юридичної відповідальності (імперативний метод, правовий примус, особливості деліктоздатності тощо)¹. У національній кримінально-правовій доктрині сформовано декілька наукових концепцій щодо змісту кримінальної відповідальності, зокрема: 1) кримінальна відповідальність як реалізація санкції; 2) кримінальна відповідальність як покарання; 3) кримінальна відповідальність як обов'язок перетерпіти певні обмеження; 4) кримінальна відповідальність як особливий вид правовідносин. Відмінності в розумінні сутності кримінальної відповідальності обумовлюють різний зміст її реалізації. Наприклад, О.В. Козаченко розрізняє чотири стадії кримінальної відповідальності: виникнення кримінальної відповідальності, яке пов'язане з моментом вчинення деліктоздатною особою кримінального правопорушення; притягнення до кримінальної відповідальності (початок реалізації кримінальної відповідальності) – пов'язане з моментом повідомлення особі про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення; безпосередня реалізація кримінальної відповідальності, яка пов'язана з моментом набрання законної сили обвинувальним вироком і набуває конкретних ознак; закінчення кримінальної відповідальності – пов'язана з моментом погашення або зняття судимості. На думку І.І. Митрофанова, формами реалізації кримінальної відповідальності є порядок втілення в урегульовані суспільні відносини кримінально-правового впливу як реакції держави на вчинений злочин, що виявляється в державному засудженні конкретної особи, визнаній винною у вчиненні конкретного суспільно небезпечного діяння, а також у передбачених КК України обмеженнях особистого, майнового або іншого характеру, чітко визначених обвинувальним вироком суду². Водночас науковець не пов'язує форми реалізації кримінальної відповідальності із застосуванням конкретних заходів, передбачених КК України. В.О. Навроцький розрізняє такі форми реалізації кримінальної відповідальності: 1) винесення обвинувального вироку суду, яке не поєднане з призначенням злочинцеві будь-якого заходу кримінального покарання; 2) винесення обвинувального вироку суду, яким призначено конкретні вид і розмір (строк) покарання і в якому є рішення суду про (умовне або безумовне) звільнення особи від відбування призначеного їй покарання; 3) призначення судом в обвинувальному вироку покарання з його реальним відбуванням, що зумовлює загальноправові та кримінально-правові наслідки, тобто стан судимості³. Фактично таке розуміння реалізації кримінальної відповідальності є відповідним третій стадії «безпосередньої» реалізації кримінальної відповідальності, яка пов'язана з моментом набрання законної сили обвинувальним вироком. На нашу думку, розуміння В.О. Навроцьким реалізації кримінальної відповідальності є обґрунтованішим, оскільки її поділ на стадії охоплюють різні аспекти *кримінальної відповідальності*, а не *реалізації кримінальної відповідальності*. Саме тому до форм реалізації кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, які підлягають державному експортному контролю, відносимо: 1) звільнення від кримінальної відповідальності, тобто без призначення покарання; 2) призначення покарання із застосуванням звільнення від відбування покарання; 3) призначення покарання з його подальшим відбуванням.

З матеріалів судової практики є лише невелика частина (9 ухвал зі 100 досліджених судових рішень за 2019–2022 роки) **звільнень від кримінальної відповідальності без призначення покарання** за вчинення порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Причому в 7 випадках (7 ухвал) звільнення від кримінальної відповідальності було здійснене на підставі ст. 47 КК України у зв'язку з передачею особи на поруки⁴. В усіх наведених випадках обвинувачений перебував у трудових відносинах з колективом, який подавав клопотання про передачу особи на поруки, прокурор не заперечував проти задоволення такого клопотання. Наприклад, Любомльський районний суд Волинської області, розглядаючи клопотання загальних зборів колективу ТОВ «ВБ УКРАЇНА» про звільнення від кримінальної відповідальності ОСОБИ_4, інженера сервісу й обслуговування виробів цього товариства, взяв за основу те, що звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки трудового колективу є правом суду, а тому суд повинен переконатися в можливість через активну участь громадськості досягнути позитивних змін у соціальній поведінці особи. Суд послався на таке: «Системний аналіз зазначеної норми закону дозволяє дійти висновку, що звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки може мати місце за сукупності таких умов: 1) особа вчинила злочин

вперше; 2) діяння належать до кримінального правопорушення, що є проступком або нетяжким злочином; 3) діяння не відносяться до корупційних злочинів чи порушень правил безпеки дорожнього руху; 4) особа, яка вчинила злочин, щиро покаялась; 5) колектив підприємства, установи чи організації бажає взяти особу на поруки та звернувся до суду з відповідним клопотанням; 6) особа не заперечує проти закриття кримінального провадження за даною нереабілітуючою обставиною та згідна дотримуватись умов передачі на поруки; 7) умовами передачі на поруки є дотримання визначених колективом підприємства, установи чи організації, що бере особу на поруки, заходів виховного характеру та дотримання громадського порядку». Також суд встановив, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 12 КК України, є нетяжким злочином, не відноситься до корупційних (примітка до ст. 45 КК України) чи порушень правил безпеки дорожнього руху, а також те, що обвинувачений щиро розкався у вчиненому, визнав свою вину, критично поставився до вчиненого, шкоди не заподіяв. Керуючись викладеним, суд вирішив звільнити ОСОБА_4 від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення (злочину), передбаченого ч. 1 ст. 333 КК України, на підставі ст. 47 КК України у зв'язку з передачею його на поруки трудовому колективу ТОВ «ВБ УКРАЇНА», якщо він протягом року з дня передачі його на поруки виправдає довіру колективу, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку⁵.

У двох випадках було застосовано звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Зокрема, рішення Ріпкинського районного суду Чернігівської області у справі № 743/1392/21 звільнити підсудного від кримінальної відповідальності на підставі ст. 48 КК України, було мотивовано насамперед фактом агресії Росії проти України. В ухвалі від 06 червня 2022 року 24 лютого 2022 року. Суд вказав таке: «Російська Федерація розпочала військову агресію проти України та Указом президента № 64/2022 було введено воєнний стан. Організована група, в складі якої був ОСОБА_4, здійснила закупівлю товарів військового призначення, попит на які є у оборонних підприємств України, на території Російської Федерації та у подальшому такі товари були під виглядом інших товарів, зокрема запчастин та комплектуючих до різного роду техніки, переміщені на територію України через кордон із Республікою Білорусь, де збувались підконтрольними організованої групі суб'єктами господарювання на оборонні підприємства України. Слід прийняти до уваги, що реалізуючи схему по везенню клістронів на територію України з території Російської Федерації через Республіку Білорусь, обвинувачені особи тим самим вчиняли дії, спрямовані на зниження обороноздатності країни агресора та підвищення обороноздатності Збройних Сил України, оскільки клістроли повинні були отримати підприємства, які здійснюють виготовлення та ремонт техніки ППО. Відповідно до ст. 11 КК України, суспільна небезпечність, що притаманна кримінальному правопорушенню, має місце там, де діяння заподіяло істотну шкоду або могло заподіяти таку шкоду фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Таким чином через війну Російської Федерації з Україною, дії ОСОБА_4, які виразилися у фактичному забезпеченні товарами військового призначення оборонні підприємства України, не являються діяннями, які заподіяли істотну шкоду або могли заподіяти таку шкоду фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі, відтак можна стверджувати про зміну обстановки, та те, що вчинене ОСОБА_4 діяння втратило суспільну небезпечність. Крім того, інкримінований ОСОБА_4 злочин, передбачений ч. 2 ст. 333 КК України, відповідно до ст. 12 КК України є нетяжким. Враховуючи встановлені обставини, суд вважає, що наявні підстави, визначені у ст. 48 КК України, для звільнення обвинуваченого ОСОБА_4 від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки».

Іншою підставою для винесення ухвали про звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 48 КК України стала втрата особою суспільної небезпечності. Прикладом цього є ухвала Путивльського районного суду Сумської області від 17 липня 2020 року у справі № 584/868/20. Суд встановив, що підсудний «ОСОБА_4 вперше вчинив злочин, який відповідно до ст. 12 КК України є злочином середньої тяжкості, раніше не притягувався до кримінальної відповідальності, вже не є директором ПВП «СЕЙМ», вчинене ним діяння втратило суспільну небезпечність, обвинувачений є інвалідом 2 групи та на даний час стан його здоров'я погіршився внаслідок опіків кінцівок, що підтверджується медичними довідками, тобто наявні підстави вважати, що внаслідок зміни обстановки він перестав бути суспільно небезпечною особою».

Призначення покарання із застосуванням звільнення від відбування покарання охоплювало звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України) (8 вироків) та звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності (статті 74, 49 КК України) (1 ухвала). Відносно незначна частка звільнень від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України) зумовлена тим, що суди застосовували звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі призначення покарань як обмеження волі та позбавлення волі, що, як видно з наступного підрозділу, становить лише незначну частку порівняно із застосуванням покарання штрафом, який призначається судами найчастіше. Приймаючи рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України), суди брали до уваги таке: 1) ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення – порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, які підлягають державному експортному контролю належить до нетяжких злочинів; 2) дані про особу обвинуваченого – відсутність судимості, позитивна характеристика за місцем проживання; відсутність на обліках у нарколога та психіатра, працевлаштування; 3) наявність обставин, які пом'якшують покарання: щире каяття, активне сприяння розкриттю злочину, неспричинення шкоди; 4) відсутність обставин, що обтяжують покарання обвинуваченого. З 5 вироків із 8 вбачається, що звільнення від відбування покарання з випробуванням було передбачено угодою про визнання винуватості, укладеною між обвинуваченим та прокурором і затвердженою судом⁶.

Приклад звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності відображено в ухвалі колегії суддів судової палати в кримінальних справах Львівського апеляційного суду від 15 вересня 2022 року у справі № 1-681/11. Згідно з цією ухвалою під час апеляційного перегляду вироку Залізничного районного суду м. Львова від 27 листопада 2015 року, яким ОСОБУ_6 засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 333 КК України, санкція якого в редакції, що діяла на час його вчинення, передбачала покарання штрафом від ста до двохсот НМДГ або обмеження волі на строк до трьох років чи позбавлення волі на той самий строк із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого, з чого випливає, що інкриміноване кримінальне правопорушення є нетяжким злочином, встановив, що з дня його вчинення минуло більше ніж 4 роки. Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 49 КК України особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею кримінального правопорушення і до дня набрання вироком законної сили минуло п'ять років – у разі вчинення нетяжкого злочину, крім випадку, передбаченого в пункті 2 цієї частини. Керуючись цим, Львівський апеляційний суд прийняв рішення звільнити ОСОБУ_6 від відбування покарання на підставі ч. 5 ст. 74 КК України у зв'язку із закінченням строку давності⁷.

Висновки. Взята до аналізу тематика є надзвичайно актуальною в сучасних реаліях, тому державна політика в галузі державного експортного контролю має формуватися відповідно до принципів про пріоритетність національних інтересів України – політичних, економічних і військових, захист яких є необхідним для забезпечення національної безпеки. Захист суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Забезпечення економічної безпеки здійснюється внаслідок здійснення ефективних заходів, спрямованих на усунення або мінімізацію зовнішніх і внутрішніх загроз економічному потенціалові України, до фундаментальних національних інтересів якої належить сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства та держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення. До таких заходів належить механізм державного примусу, який реалізується через найсуворіший вид юридичної відповідальності – кримінальну відповідальність, встановлену за вчинення суспільно небезпечних діянь, які посягають на встановлений порядок здійснення господарської діяльності та недоторканності державних кордонів, серед яких є порушення встановленого порядку здійснення міжнародних передач товарів, які підлягають державному експортному контролю.

Такі форми реалізації кримінальної відповідальності, як звільнення від кримінальної відповідальності без призначення покарання та призначення покарання із застосуванням звільнення від відбування покарання становлять практично рівні частки в механізмі реалізації кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Натомість кількісно найбільшу частку серед форм реалізації кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, становить призначення покарання з його подальшим виконанням (відбуванням). Передумовою розгляду порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю як об'єктиві кримінально-правової охорони є встановлення кримінальної відповідальності за порушення зазначеного порядку, що є формою віднесення визначеної сукупності правових відносин до найважливіших, оскільки їхня охорона здійснюється саме засобами кримінальної відповідальності. Криміналізація порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, обумовлена побудовою системи ефективних заходів для встановлення національного контролю за діяльністю, пов'язаною зі здійсненням міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю, зокрема внаслідок закріплення в національному законодавстві не лише регулятивних, а й охоронних норм. Охоронна функція реалізується внаслідок застосування охоронних норм, реалізація яких передбачає встановлення обов'язку, заборон, вживання заходів примусу та встановлення санкцій, які мають каральний характер, зокрема встановлення кримінальної відповідальності.

¹ Козаченко О.В. Архітекtonіка кримінально-правового впливу: кримінальна відповідальність та стадії її реалізації. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 2(9). С. 42–62.

² Митрофанов І.І. Загальна частина кримінального права України: навчальний посібник. Одеса: Фенікс. 2015. 576 с.

³ Навроцький В.О. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 712 с.

⁴ Вирок Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 06.06.2022 у справі № 743/1392/21. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104783229> (дата звернення 10.12.2024).

⁵ Вирок Любомльського районного суду Волинської області від 06.04.2021 у справі № 163/534/21. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96054894> (дата звернення 10.12.2024).

⁶ Вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 22.06.2020 у справі № 760/7609/20. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90128597> (дата звернення 10.12.2024).

⁷ Ухвала колегії суддів судової палати у кримінальних справах Львівського апеляційного суду від 15.09.2022 у справі № 1-681/11. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106302163> (дата звернення 10.12.2024).

References

1. Kozachenko, O.V. (2017). *Arkhitektonika kryminal'no-pravovoho vplyvu: kryminal'na vidpovidal'nist' ta stadiyi yi realizatsiyi*. *Visnyk Asotsiatsiyi kryminal'noho prava Ukrainy*. № 2(9). S. 42–62 [in Ukrainian].

2. Mytrofanov, I.I. (2015). *Zahal'na chastyna kryminal'noho prava Ukrayiny: navchal'nyy posibnyk*. Odesa: Feniks. 576 s. [in Ukrainian].
3. Navrots'kyy, V.O. (2013). *Ukrayins'ke kryminal'ne pravo. Zahal'na chastyna: pidruchnyk*. Kyiv: Yurinkom Inter. 712 s. [in Ukrainian].
4. Vyrok Ripkyns'koho rayonnoho sudu Chernihivs'koyi oblasti vid 06.06.2022 u spravi № 743/1392/21. (2022). *Yedyny reyestr sudovykh rishen'*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104783229> (data zvernennya 10.12.2024) [in Ukrainian].
5. Vyrok Lyuboml's'koho rayonnoho sudu Volyns'koyi oblasti vid 06.04.2021 u spravi № 163/534/21. (2022). *Yedyny reyestr sudovykh rishen'*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96054894> (data zvernennya 10.12.2024) [in Ukrainian].
6. Vyrok Solom'yans'koho rayonnoho sudu m. Kyeva vid 22.06.2020 u spravi № 760/7609/20. (2020). *Yedyny reyestr sudovykh rishen'*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90128597> (data zvernennya 10.12.2024) [in Ukrainian].
7. Ukhvala kolehiyi suddiv sudovoyi palaty u kryminal'nykh spravakh L'vivs'koho apelyatsiynoho sudu vid 15.09.2022 u spravi № 1-681/11. (2022). *Yedyny reyestr sudovykh rishen'*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106302163> (data zvernennya 10.12.2024) [in Ukrainian].

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2024.18

УДК 343.343.5

В.Ф. ГРИНЬКО

*Володимир Федорович Гринько, аспірант Київського університету права НАН України**
ORCID: 0009-0008-5621-264X

НОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО ВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД В УКРАЇНІ

Анотація

У статті досліджено деякі питання військового обов'язку та ведення військового обліку в особливий період в Україні, аналіз чинного законодавства, яке регулює цю тематику.

Розглянуто основоположні поняття: «особливий період», «військовий обов'язок» та «військовий облік». Окреслено першорядні завдання військового обліку.

Проаналізовано адміністративні правопорушення за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Акцентовано на важливості прийняття нововведень, які безпосередньо стосуються ведення військового обліку та спроектовані на зміцнення обороноздатності нашої держави, посилення соціального захисту військовослужбовців і членів їхніх сімей.

Ключові слова: законодавство, особливий період, військовий обов'язок, військовий облік, адміністративна відповідальність, військовослужбовці, мобілізація.

Abstract

Volodymyr Hrynko. New legislation on military registration during the special period in Ukraine

The article examines some issues of military duty and keeping military records in a special period in Ukraine, an analysis of the current legislation that regulates this topic.

The basic concepts: “special period”, “military duty” and “military registration” were considered. The primary tasks of military accounting are outlined.

The author defined the main goal of the introduction of military accounting, it consists in determining the available human mobilization resources and their accumulation to ensure the full and high-quality staffing of the Armed Forces, other military formations formed in accordance with the laws of Ukraine, and law enforcement agencies of special purpose with personnel both in peacetime and in special period.

The Unified State Register of conscripts, conscripts and reservists is used to ensure military registration of Ukrainian citizens. It is primarily intended for the collection, storage, processing and use of data on conscripts, conscripts and reservists.

Administrative offenses for violating the rules of military accounting and legislation on defense, mobilization training and mobilization were analyzed.

Thus, an administrative penalty for committing violations of military accounting rules and legislation on defense, mobilization training and mobilization during a special period may be imposed within three months from the day of its discovery, but no later than one year from the day of its commission.

In Art. 210 of the Code of Civil Procedure provides for responsibility for violations by conscripts, conscripts, and reservists of the rules of military registration (in particular, in case of violation of the obligation of citizens to register on time or update their military registration data).

The author also appropriately drew attention to the fact that the offenses defined in Art. 210, 210-1 of the Code of Administrative Offenses, are considered by territorial recruitment and social support centers (except for offenses committed by conscripts or reservists who are in the reserve of the SBU or SZRU), and the powers to impose fines for offenses are vested in the heads of such formations.

© В.Ф. Гринько, 2024

* *Hrynko Volodymyr, Postgraduate of Kyiv University of Law of NAS of Ukraine*